

שיעור כללי

שיטת רבי יהודה דצריך שתהא כתיבתו וחתימתו בתלוש ודיני כתב על גבי כתב

- בשיעור היום נעסוק בעזרת ה' בשיטת רבי יהודה הסובר כי יש צורך גם בכתיבה וגם בחתימה לשמה, נראה את דברי הראשונים בענין דבריו המופיעים במשנה בדף כא: ומתוך דבריהם נדון באריכות בסוגיית 'כתב על גבי כתב' המצויה במסכתנו בדף כ. ובמקומות נוספים בש"ס.

סוגיית הגמ' אצלנו ובדף כא:

- ראה גמ' ד. 'רב אשי אמר הא מני' עד 'דקי"ל הלכתא כוותיה בגיטין'.
- ראה משנה להלן כא: וגמ' שם עד 'כתבו על החרס'.
- ראה פני יהושע על דברי הגמ'.
- ראה אצלנו בתוד"ה 'עד שתהא'. והשווה לדברי תוס' הרא"ש כאן.
- ראה מה שכתב בספר פני יהושע על התוס' כאן.
- ראה חידושי הרשב"א לדף כא:

סוגיית כתב על גבי כתב

- ראה גמ' גיטין כ. 'אמר רב חסדא גט שכתבו שלא לשמה' עד 'אמר רב חסדא יכלנא למיפסלינהו'.
- ראה גמ' שבת קד: במשנה ובגמ' 'כתב על גבי כתב' עד 'אין השם מן המוכחר'.
- ראה עוד גמ' גיטין יט. 'איתמר המעביר דיו על גבי סיקרא' עד 'וכי מפני שאנו מדמין נעשה מעשה'.
- וראה תוס' בד"ה 'דיו על גבי דיו'.
- וראה חידושי הרמב"ן.
- וראה בחזון אי"ש אה"ע סי' קמז'.

פני יהושע מסכת גיטין דף ד עמוד א

גמרא מהדרין אדר"א דקי"ל הלכתא כוותיה בגיטין. ולכאורה יש לתמוה דא"כ קשה איפכא השתא נמי מאי דוחקא דרב אשי לאוקמי מתני' דלא כהלכתא כיון דמתוקמא שפיר כר"א ומודה במזוייף מתוכו, וליכא למימר דר' אשי לא ס"ל הא דר' אבא דמודה ר"א במזוייף מתוכו או שסובר דבכה"ג לא מיקרי מזוייף מתוכו כקושיית התוספות, הא ליתא דא"כ הוי לן למיפסק כרב אשי דבתראה הוא מדקאמר הש"ס מעיקרא מ"ט כו' וכל הפוסקים כתבו להדיא דקי"ל כר"א ומודה ר"א במזוייף מתוכו ושלא לשמה נמי מיקרי מזוייף מתוכו ועיין בלשון הרמב"ם ובטור אה"ע ובש"ע, ונראה לענ"ד ליישב כשנדקדק עוד לשון מעיקרא מ"ט לא מוקמין וכך פירושו דודאי מעיקרא דלא ס"ד דמודה ר"א במזוייף מתוכו או שהיינו סוברים דבכה"ג לא מיקרי מזוייף וא"כ היה מההכרח לומר דר"י פליג אדר"א וסובר דקרא דוכתב קאי בין אכתיבה בין אחתימה לכך לא הוי ניחא לאוקמי כר"י משום דקי"ל כר"א בגיטין אבל למאי דמשנינן דמודה ר"א במזוייף וזכינו לדן דבכה"ג מיקרי מזוייף ממילא אית לן למימר דר"י נמי כר"א ס"ל לגמרי ומהאי טעמא בעי חתימה בתלוש ולשמה משום מזוייף מתוכו ולא משום דוכתב קאי אחתימה והא דאיצטריך לרב אשי לאוקמי כר"י ולא כר"א כשנוייה קמא היינו משום דלא מצינו להדיא דמודה במזוייף מתוכו ודמיקרי כה"ג מזוייף מתוכו אבל מדר"י שמעינן שפיר כדר"א דס"ל כהדדי דאפוישי פלוגתא לא מפשינן, ודוק כי נכון הוא:

תוספות הרא"ש מסכת גיטין דף ד עמוד א

עד שיהא כתיבתו וחתימתו בתלוש. וא"ת דילמא כתיבה בעי חתימה לא בעי והאי נקט וחתימתו לפי שאי אפשר לחתימה שתהא במחוצר מחלחל שיהיה הכתיבה בתלוש, וי"ל דמשכחת לה שכתבו על גבי אינן תלוש ואח"כ נטעו והקריש וחתימתו.

פני יהושע מסכת גיטין דף ד עמוד א

בא"ד עד שתהא כתיבתו וחתימתו כו' וי"ל דמשכחת לה כו' ואח"כ נטעו והשריש כו' עכ"ל. ואין להקשות דא"כ הו"ל גט מוקדם דמסתמא לא השריש ביום הכתיבה דר' יודא ס"ל בפ"ק דר"ה [י' ע"ב] דצריך שתי שבתות להשרשה. מיהו י"ל דאיירי שכתב מתחילה זמן מאוחר ואפ"ה לא מיפסל כיון שלא חתמו העדים אלא בזמן הכתוב בו ודו"ק:

חידושי הרשב"א מסכת גיטין דף כא עמוד ב

ר' יהודה פוסל עד שתהא כתיבתו וחתימתו בתלוש. תמיהא לי דלא הו"ל למימר אלא עד שתהא כתיבתו בתלוש דהא מכיון דהוי כתיבתו בתלוש ודאי אי אפשר לחתימתו במחובר, וא"א לדחוק דמלתא בעלמא הוא דקאמר וכדי נקטיה ובגורא דכתיבתו מדאמרי' בריש מכלתין מאן האי תנא דבעי כתיבה וחתימה לשמה ואוקמה רב אשי ר' יהודה היא דתנן ר' יהודה פוסל עד שתהא כתיבתו וחתימתו בתלוש, ונ"ל דמכאן יש לדקדק דתלוש ולבסוף חברו ובטלו הו"ל כמחובר ופסול, ואף על גב דלענין ע"ז הוי בתלוש וכדתנן (ע"ז מ"ז ב') המשתחוה לבית אסרו ולענין הכשר זרעים פלוגתא דתנאי הוה, הכא סבירא להו דהו"ל כמחובר, והיינו דלא בעי לה הכא אי כתלוש דמי אי כמחובר דמי כדאיבעיא לן בפ"ק דחולין (ט"ז א') לגבי שחיטה, והכא ה"ק ר' יהודה פוסל עד שתהא כתיבתו וחתימתו בתלוש שאם כתבו בתלוש וחברו ובטלו ואח"כ חתמו פסול משום דר' יהודה ס"ל דכי כתיב וכתב לה אכולה כתיבה דגט קאי ואכתיבה וחתימה הוא דכתיב וכדאמרי' בשמעתא קמייטא דמכילתין, ומדר' יהודה נשמע לר"מ דכתבו בתלוש ולבסוף חברו ובטלו וחתימו ותלשו ונתנו לה פסול, ולרבנן דהיינו ר"א דבעי כתיבה לשמה תלוש לבסוף חברו ובטלו וכתבו וחתימו ותלשו ונתנו לה פסול. ומינה נמי שמעי' דדוקא בתלוש ולבסוף חברו וכתבו לרבנן א"נ כתבו או חתמו לר"י הוא דפסול משום דכתיב וכתב ונתן דבעינן דבשעת כתיבה לרבנן ובשעת כתיבה לר' יהודה היא בתלוש, אבל כתבו בתלוש וחברו ובטלו וחתימו לרבנן א"נ כתבו וחתימו בתלוש לר' יהודה וחברו ובטלו ותלשו ונתנו לה כשר דלא הקפיד הכתוב שיהא בתלוש אלא אכתיבה או אחתימה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה.

חידושי הרמב"ן מסכת גיטין דף יט עמוד א

דיו ע"ג דיו וסיקרא ע"ג סיקרא פטור. איכא דקשיא לי' והא אמרינן לקמן כתב הגט שלא לשמה והעביר עליו קולמוס לשמה באנו למחלוקת ר' יהודה ורבנן, ואם תאמר שלא אמר ר' יהודה אלא דמהני בלשמה אבל לא שיהא כתב לענין שבת, והתנן בפי' הבונה כתב ע"ג כתב פטור ואמרינן עלה אמר רב (יהודה) [חסדא] מאן תנא דלא כר' יהודה דאי ר' יהודה הא אמר כתב עליון כתב, ומתוך ה"ר שמואל ז"ל מרומרגי דהכא כשהכתב יבש ולא אהנו מעשיו, אבל התם בדרי' יהודה בשעדיין הוא לח והכותב על כתב לח כתב הוא, ואינו נכון דגרסינן בפי' הנזקין (נ"ד ב') גבי ההוא דאמר ס"ת שכתבתי לפלוני אזכרות שבו לא כתבתים לשמן ואקשינן וליעבר עליהו קולמוס ולקדשינהו והתם יבש הוה, ומיהו לאו קושיא היא כלל דהכא אליבא דרבנן אתיא שמעתין וכדתנן נמי סתמא כתב ע"ג כתב פטור, ואי קשיא לרב אחא בר יעקב דאמר לקמן ע"כ לא קאמרי רבנן התם אלא דבעינן זה אלי ואנוהו, הא דתנן התם כתב ע"ג כתב פטור מני, איכא למימר מוקי לה בסיקרא ע"ג דיו ודברי הכל, א"נ סבר איהו שאני לשמה משבת, דגבי שבת מלאכת מחשבת בעינן ולא אהנו מעשיו שכבר נכתב.

חזון אי"ש אה"ע קמז'

ד' א' תודי' עד, וא"ת ולמה כו' וי"ל דמש"ל שכתבו על ח"ן תלוש כו', שמעינן מכאן דאם כ' וחתימו בתלוש ונטעו והשריש ועקרו ונתנו לה כשר, ואע"ג דפסול מחובר נמשו' דכתיב וכתיב ונתן שאינו מחובר אלא כתיבה ונתיבה ילא זה שמחובר ק"ל, והשתא דהשריש כרי מחובר ק"ל מ"מ כיון דכבר היה כשר בשעת כתיבה כשר הוא לעולם אף שקדם נתיבה הגיע למצב שאינו ראוי לנתיבה עד שיקלון.

וגראה דאם כתבו בסיקרא במחובר ותלשו והעביר דיו על הכתב כשר אח"ל דדיו על גבי סיקרא כשר בעדים וכדבעי למימר לקמן ר"ע א', ולענין כתב בסיקרא שלא לשמה והעביר עליו דיו לשמה אפשר דאפי' לר"ח כ' א' דכתבו שלא לשמה והעביר עליו קולמוס לשמה זאלו למחלוקת ר"י ורבנן ולרבנן פסול מ"מ דדיו ע"ג סיקרא סגי לענין לשמה ועוד דכרי מן הדין אנו מדמין דדיו ע"ג סיקרא חשיב כתב אלא וכי מפני שאנו מדמין נעשה מעשה בואו ונסמוך ע"ד ר"י דמכשיר אפי' דדיו ע"ג דיו, ומ"מ בכתב במחובר והעביר עליו קולמוס בתלוש נראה דפסול, דפסול מחובר גרע מפסול שלא לשמה ודיו ע"ג דיו לא חשיב כתב, ומיהו דדיו ע"ג סיקרא ודאי כשר אף שכתב בסיקרא במחובר אח"ל דעדים שאין יודעין לחתום כותבין לכן בסיקרא, ומ"מ לא מש"ל כתבו בתלוש וחתימו במחובר בכתבו בסיקרא במחובר והעביר עליו דיו בתלוש וחתימתם נשארה מה שחתמו במחובר, דזכ לא חשיב חתימה כלל אף אם חתימה במחובר כשר דכיון דגט במחובר פסול א"כ חתימתם לא כלום הוא אלא הספא בעלמא.